

Posudek vedoucího diplomové práce

Magisterský program Historická sociologie UK FHS v Praze

Název práce: **Proměny významu sportu v životě lidí zralého, středního a staršího věku**

Jméno studenta: Bc. Radka Nechvátalová

Posudek vypracoval: PhDr. Jiří Šafr, Ph.D.

Datum: 13. 6. 2013

Formulace cíle práce, hypotézy a odpovídající závěry

Práce se věnuje dvěma navzájem provázaným okruhům: proměně sportovních aktivit od poloviny osmdesátých let minulého století do současnosti a motivům sportování a jeho dopadům na kvalitu života. A to u odlišných věkových kohort se specifickým zaměřením na před-seniorskou a seniorskou věkovou skupinou. Cílem práce je zhodnotit možnosti sportování jakožto prostředku přípravy na stáří. Diplomantka si tak zvolila společensky vysoce aktuální téma. Cíl práce je formulován srozumitelně. Pracovní hypotézy jsou jasně formulovány a velmi podrobně argumentovány. Strukturace textu je velmi přehledná. Závěry odpovídají na výzkumnou otázku a to na základě provedené sekundární analýzy dat z reprezentativních výzkumů z let 1984, 1991 a 2007.

Kvalita použitých dat, zdrojů a metod analýzy

Co se týče použitých dat, jde o sekundární analýzu existujících datových souborů z výzkumů provedených SOÚ AV ČR, v nichž byla k dispozici alespoň elementární informace o tom, zda jedinec sportuje. Autorka originálně tyto tři datové soubory spojila, což jí umožnilo v první části analýz sledovat trend vývoje sportování v rámci vymezených věkových kohort. Vhodné by bylo doplnit některé informace ohledně operacionalizace některých syntetických proměnných (index sociability) a popisné statistiky do přílohy. Oceňuji zejména systematický postup při testování hypotéz, autorka zhodnocuje věcné rozdíly, ty jsou zároveň testovány také pomocí protínání intervalových odhadů a testů dobré shody. Analýza využívá vícenásobné třídění dat.

Kvalita argumentů, o něž autorka opírá závěry, k nimž dospěla

Kvalita argumentů v analýzách je dobrá. Zjištěné poznatky jsou zajímavé, nicméně jejich podání je místy útržkovité a zkratkovité. Interpretace výsledků jsou pak někdy poněkud nejasné a nedotažené. Za nejslabší v tomto ohledu považuji pasáže nazvané Socializace ke sportu a organizovaná forma sportu a Souvislosti sportování: hodnotové orientace, kvalita života a zdravý životní způsob (s. 69 až 73). Jednak z důvodů věcných – určitá nepřesnost v analýze (viz dále), především pak kvůli nejasné výkladové linii jakož i cílů těchto analýz. Text je tak zde poněkud nevyvážený a to ve dvou rovinách.

Zaprvé není zcela jasné, proč některé analýzy autorka provádí, jinými slovy chybí argumentace, jak zapadají do tématu práce, jak odpovídají na výzkumné otázky (případně je tato argumentace poněkud zkratkovitá). Chybí mi vstupní diskuse, jaké oblasti názorů a životního způsobu budou analyzovány a především proč – co reprezentují a proč se jimi zabýváme. Čtenář neví, proč jsou některé analýzy dělány s ohledem na téma celé práce, může se pouze domýšlet. Například věta, „ ... zda se sportující angažují v nějakém sportovním

sdružení či klubu, což by rovněž mohlo mít pozitivní vliv na provozování sportovních aktivit“ (s. 69) dokumentuje určitou naivitu a nerozpracovanost argumentu. Nejzřetelněji to je patrné v pasáži věnované socializaci ke sportu (s. 69). I nepoučený čtenář chápe, že z hlediska sportování v pozdním věku je důležité, zda jedinec sportoval i dříve, kdy a jak se ke sportu dostal. Nicméně dostane se mu jen útržkovité informace, že “nejmladší sportující skupina 31 - 46 let byla významně více než ostatní věkové kategorie ke sportu vedena již od dětství (78%)“ (s. 69). Na straně 74 čteme, že v grafu 20 je patrná tendence sportujících prožívat sociálně aktivnější (a tedy zdravější) život. V čem spočívá ona sociální aktivita, jak je operacionalizována (co zobrazuje v grafu index sociability)? Proč by sociálně aktivnější život měl být automaticky zdravější?

Zadruhé, analýzy jsou poctivě provedeny, přesto nacházím na jednom místě určité nesrovnalosti, kde je tak testování hypotézy nepřesné a nedůsledné. Jde opět o pasáž věnovanou socializaci ke sportu (s. 69). Stávající orientace proměnných a relativních četností v tabulce 14 odpovídá na otázku, zda se liší ti, kdo byli a kdo nebyli vedeni ke sportu svými rodiči v závislosti na jejich věku, a to (pouze) ve skupině těch, kdo v současnosti sportují. Odpovídá tedy na otázku, do jaké míry byli dnešní sportovci vedeni ke sportu v různých obdobích druhé poloviny 20. století, což jistě autorka nezamýšlela, ostatně hypotéza uvedená na straně 53 přímo říká, že lidé vedeni v dětství ke sportu s větší pravděpodobností sportují i v dospělosti. Připomeňme, že za rok 2007 jde o jednorázová průřezová data, tudíž je třeba si uvědomit, že věkové kohorty reprezentují nejen odlišné životní fáze ale také na prvním místě odlišné generace, socializované v odlišném období. S ohledem na stanovenou hypotézu (str. 53, odst. 7) je zde bohužel informace v tabulce nedostatečná – závislou proměnnou měla být (podobně jako tomu je v ostatních tabulkách) proměnná „sportuje“, neboť cílem analýzy je zjistit, do jaké míry je sportování zejména v pozdním věku podmíněno sportováním v dětství. A nikoliv to jak se věkové kohorty liší v tom, zda je rodiče vedli ke sportu, jak ukazuje tabulka 14, v níž je proměnná sportuje ve funkci kontrolní proměnné. Pokud chceme, aby ve stáří sportovalo více občanů, pak jde přeci o zcela klíčovou otázku: mohou se ke sportu dostat v pozdějším věku, a nebo jsou karty rozdány již v dětství, v období, kdy je osobnost socializována k určitým návykům a hodnotovým orientacím, které si podrží po celý život? Přitom interpretace zde mohla, i s přehlednutím k velké omezenosti jednoduché otázky v dotazníku „zda rodiče vedli respondenta v dětství ke sportu“, na tuto otázku alespoň napovědět.

Úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí

Formální náležitosti odkazového aparátu jsou v pořádku. Tvzení a zjištění autorky jsou odlišena od tvzení a zjištění převzatých z literatury. Styl psaní je lehce kolísavý, některé formulace textu jsou nevyvážené, zatímco první část popisující vývoj sportovních aktivit a podmínek jejich provozování v posledních desetiletích u nás je spolu se závěrečnou částí velmi dobře napsaná a dobře se čte, tak v druhé polovině empirické části (s. 69-77) se text stává místy poněkud krkolomný, nepříliš nápaditý – často se mechanicky reprodukuje tvzení, chybí rozvinutí myšlenek. Ostatní formální náležitosti jsou v pořádku.

Jiné přednosti a nedostatky

Jako vedoucí práce hodnotím přístup diplomantky velmi pozitivně. Vyzdvihnout je třeba skutečnost, že pracovala samostatně a práci řádně konzultovala. Jasně definované otázky, podrobně argumentované hypotézy, poctivě provedená analýza, to jsou přednosti práce E. Nechvátalové. Přínos diplomové práce spatřuji především v komparativní analýze časové řady (spojeného datového souboru) a odpovídající interpretaci změn sociodemografických determinant sportování zejména pak proměny u seniorské věkové skupiny. Také první část

práce věnovaná synopsi proměně životního stylu a sportování u nás po roce 1989 je dobře napsána.

Náměty na diskuzi při obhajobě práce

U obhajoby navrhuji zodpovědět tyto otázky.

Jaká je pozice českých seniorů ve sportovní aktivitě v rámci sledovaných evropských zemí? A jak ji autorka interpretuje z hlediska tématu práce, tj. budoucího vývoje připravenosti na stáří?

Celkové hodnocení práce

Rád konstatuji, že Radka Nechvátalová prokázala, že umí formulovat sociologický problém, vyhledat a zpracovat relevantní literaturu, připravit a podrobně analyzovat kvantitativní data a prezentovat výsledky. Magisterskou práci proto doporučuji k obhajobě. S ohledem na výše uvedené námitky se vzhledem ke kvalitě zpracování analytické části přikláním k hodnocení “velmi dobře”.